

סוגת סיפורי עם /הסיפור העממי

יחידת לימוד 3

סיפור עם רוסי – הסב ונכדו

תוכנית לימודים לטיפוח השפה העברית

ללומדים במסלול טרום יסוד

במרכזי החינוך של השב"ס - תשפ"ב - 2022

מספרי עמודים	תוכן עניינים
2	פעילות פתיחה
3 - 12	הסב ונכדו רמה *
13 - 25	הסב ונכדו רמה * *
26 - 42	גילוי הקפה רמה * * *

ארגון כתיבה ועריכה: אילת כ"ץ

ניקוד וכתיבת החלק הלשוני: זיוה אילני

סיפור עם רוסי – הסב ונכדו

פתיחה לשיעור בשיח בעל פה - מיועד לכל רמות הלימוד

שם הספור הוא הסב ונכדו, על מה לדעתך יהיה בספור ?

ספר על הקשר שיש / שיהיה לד עם סבא שלך.

הבע דעתך: כיצד צריך וראוי להתנהג ולהתנהג לאנשים זקנים?

יחידת לימוד סיפור עם רוסי – רמה *

הסב ונכדו מאת ל. טולסטוי

1. סבא היה זקן מאוד, מאוד: רגליו חדלו ללכת, עיניו פהו מראות (עיניו נחלשו) ואזניו כבדו משמע (נחלשה שמיעתו, התחרש). גם שניו לא היו עוד בפיו, וכשהיה אוכל, היה האכל נוטף (נוזל, מטפטף) על זקנו. בנו וכלתו לא הושיבו אותו עוד אתם יחד ליד השלחן, והגישו לו את ארוחתו לחוד, על יד התנור.
2. פעם אחת נתנו לו מרק בספל (כוס). רצה סבא לקרב את הספל, אך זה נשטט (נפל) ונשבר. התחילה כלתו נוזפת בו, (מדברת בכעס, מעבירה בקרת) כי הוא מקלקל הכל בבית ושובר את הספלים (הכוסות).
3. היא אמרה: "מעטה אתן לך את האכל בתוך קערת עץ נאנח סבא (נשם נשימה עמקה המלווה בקול), ולא אמר כלום.
4. לאחר מספר ימים, ישבו האב והאם בבית וראו את בנו הקטן משחק על הרצפה בלוחיות עץ ובונה דבר מה. שאל האב: "מה אתה עושה בני?" ענה הילד: "עושה קערת עץ אבא. כשאיתה ואמא תהיו זקנים מאוד, אאכיל אתכם בקערה זו!"
5. הביטו האיש ואשתו זה אל זה ודמעות בעיניהם. הם התבישו על כי העליבו את הסב, ומאז הושיבו אותו עמהם לשלחן וטפלו בו.

הסיפור נכתב על ידי לב ניקולייביץ' טולסטוי (1828 – 1910) סופר והוגה רוסי, שנודע בזכות ספריו מופת שכתב כמו: "מלחמה ושלום" מ-1869 ו"אנה קרנינה" מ-1877.

פעילות 1

קרא את הקטע וענה על השאלות.

1. סבא היה זקן מאוד, מאוד: רגליו חדלו ללכת, עיניו פהו מראות (עיניו נחלשו) ואזניו כבדו משמע (נחלשה שמיעתו, התחרש). גם שניו לא היו עוד בפיו, וכשהיה אוכל, היה האכל נוטף (נוזל, מטפטף) על זקנו. בנו וכלתו לא הושיבו אותו עוד אתם יחד ליד השלחן, והגישו לו את ארוחתו לחוד, על יד התנור.

א. איך אנו יודעים שסבא היה זקן מאוד?
כתב והעתק לטבלה את התאור לגבי כל אבר (חלק) מגוף הסבא

אבר בגוף	תאור
רגליו	
עיניו	
אזניו	
שניו	

ב. ענה על השאלות – העתק מהקטע את התשובות

מה קרה כשסבא אכל?

מדוע בנו וכלתו של הסבא הגישו לו את ארוחתו לחוד?

קרא את הקטעים הבאים וענה על השאלות.

2. פעם אחת נתנו לו מרק בספל (כוס). רצה סבא לקרב את הספל, אך זה נשפט (נפל) ונשבר. התחילה פלגו נוזפת בו, (מדברת בכעס, מעבירה בקרת) כי הוא מקלקל הכל בבית ושובר את הספלים (הכוסות).

3. היא אמרה: "מעלה אתן לך את האכל בתוך קערת עץ. נאנח סבא (נשם נשימה עמקה המלה בקול), ולא אמר כלום.

ג. מה קרה לספל (כוס) המרק?

ד. מלה ופרושה

העבר קו בין המלה לפרוש שלה.

מלה	פרוש המלה
נשפט	כועסת, מעבירה בקרת
נוזפת	נשם נשימה עמקה המלה בקול
נאנח	נפל

קרא את הקטעים הבאים וענה.

4. לאחר מספר ימים, ישבו האב והאם בבית וראו את בנם הקטן משחק

על הרצפה בלוחיות עץ ובונה דבר מה. שאל האב: "מה אתה עושה
בני?" ענה הילד: "עושה קערת עץ אבא. כשאתה ואמא תהיו זקנים
מאוד, אאכיל אתכם בקערה זו!"

5. הביטו האיש ואשתו זה אל זה ודמעות בעיניהם. הם התבישו על פי
העליבו את הסב, ומאז הושיבו אותו עמם לשלחן וטפלו בו.

ה. ענה על השאלות בעל פה, נסה לענות בכתב על שאלה אחת לפחות.

מה בנה הבן הקטן?

מה שאל האב את הבן?

מה הייתה תשובת הבן?

מה היה ההסבר של הבן למה שבנה?

מדוע עמדו דמעות בעיני האב והאם?

מדוע האב והאם התבישו?

איך הם שנו את התנהגותם כלפי הסבא?

פעילות 2

קרא את השאלות וסמן את התשובה הנכונה.

1. מדוע הסב לא ראה טוב?

א. מפני שרגליו חדלו מלקת

ב. מפני שהוא היה זקן מאד

ג. מפני שהוא לא שמע טוב

2. מדוע האכל נטרף על זקנו?

א. מפני שהיה זקן

ב. מפני שהיה חסר שנים

ג. מפני שידיו רעדו

3. מדוע כעסה הפלה על הסב?

א. מפני שלא היה נחמד

ב. מפני ששפד את המרק ושבר את הספל

ג. מפני שהאכל נטרף על זקנו

4. מה בנה הילד?

א. צעצוע לסבו

ב. כלי אכל מעץ לסבו

ג. כלי אכל מעץ להוריו

פעילות 3

בתמונה לפניך מצגת: קערה מעץ

מדוע החליטה האם לתת לסבא לאכול מקערת עץ?
ענה בעל פה.

פעילות 4 - לשון

יחיד רבים – כתב את המלים שבטבלה בצורת רבים

צורת יחיד	צורת רבים
נשבר	
אזן	
רגל	
עין	
שן	
התביש	
הביט	
נתן	

פעילות 5

השלים את המשפטים הבאים לפי סדר. 6-1 (1 הוא המשפט הראשון)

מספר	משפט מהספור
	האב והאם התבישו על פי העליבו את הסב, ומאז היו מושיבים אותו עמם לשלחן ומטפלים בו.
	ישבו האב והאם בבית וראו את בנם הקטן משחק על הרצפה בלוחיות עץ ובונה דבר מה.
	סבא היה זקן מאוד, מאוד: רגליו חדלו ללכת, עיניו כהו מראות (עיניו נחלשו) ואזניו כבדו (נחלשה שמיעתו, התחרש) משמע.
	כשאתה ואמא תהיו זקנים מאוד אאכיל אתכם בקערת עץ.
	הגישו לסבא את ארוחתו לחוד, על יד התנור.
	אמרה הפלה: "מעפה אתן לך את האכל בתוך קערת עץ"

פעילות 6

לסיום הסיפור ולסיום הפעילויות, להלן הצעה לשיח בעל פה במליאה. אפשר להוסיף, לשנות שאלות, בהתאם לשיקול הדעת של המורה.

- מה דעתך על התנהגות האב והאם?
- איך לדעתך היית מרגיש לו היית הסב?
- מה דעתך על התנהגות הילד?
- מדוע האב והאם התבישו?
- מה לדעתך הספור בא ללמד אותנו?

מבדק הצלחה רמה *

1. השלם את המשפטים הבאים לפי סדר הסיפור. 1-6

(1 הוא המשפט הראשון)

מספר	משפט מהסיפור
	הָאֵב וְהָאִם הִתְבִּישׁוּ עַל כִּי הֶעֱלִיבוּ אֶת הַסֵּב, וַיֵּמָאֵז הָיוּ מוֹשִׁיבִים אוֹתוֹ עִמָּהֶם לְשִׁלְחוֹ וּמִטְפָּלִים בּוֹ.
	סָבָא הָיָה זָקֵן מְאוֹד, מְאוֹד: רָגְלָיו חָדְלוּ לָלֶכֶת, עֵינָיו כָּהוּ מֵרְאוֹת (עֵינָיו נִחְלְשׁוּ) וְאִזְנָיו כָּבְדוּ (נִחְלְשָׁה שְׁמִיעָתוֹ, הִתְחַרְשׁ) מְשֻׁמֵּעַ.
	כְּשֶׁאַתָּה וְאַמָּא תִּהְיוּ זָקֵנִים מְאוֹד אֲאָכִיל אֶתְכֶם בַּקֶּעֶרֶת עֻץ!
	הִגִּישׁוּ לְסָבָא אֶת אֲרוֹחָתוֹ לְחוּד, עַל יַד הַתַּנּוּר.
	אָמְרָה הַכֶּלָּה: "מַעֲתָה אָתָּן לָךְ אֶת הָאֶכֶל בְּתוֹךְ קֶעֶרֶת עֻץ".
	הִגִּישׁוּ לְסָבָא אֶת אֲרוֹחָתוֹ לְחוּד, עַל יַד הַתַּנּוּר.

2. לפניך קטע מהספור המתאר את מצבו של הסב הזקן

סבא היה זקן מאוד, מאוד: רגליו חדלו ללכת, עיניו פהו מראות (עיניו נחלשו) ואזניו כבדו (נחלשה שמיעתו, התחרש) משמע. גם שניו לא היו עוד בפיו, וכשהיה אוכל, היה האכל נוטף (נוזל, מטפטף) על זקנו.

תאר את הסב הזקן. העתק מהקטע מה מצבו של כל איבר בגוף הסב

איברי הגוף	מצבו של כל איבר בגוף הסב
רגליו של הסב	
עיניו של הסב	
אזניו של הסב	
שניו של הסב	

3. מלה ופרושה - העבר קו בין המלה לפרוש שלה.

מלה	פרוש המלה
נשׂמט	כועסת, מעבירה בקרית
נוזפת	נשים נשימה עמקה המלנה בקול
נאנח	נפל

4. מה נתן ללמד מהספור ? סמן את התשובה הנכונה.

- א. איך להתנהג עם אדם זקן.
ב. איך לא להתנהג עם אדם זקן.

5. הקוף את התשובה שלך
- א. למי מהדמויות בספור התחברת?
הסב, האם, האב, היקלד.
- ב. על מי מהדמויות רחמתי?
הסב, האם, האב, היקלד.
- ג. על מי מהדמויות כעסתי?
הסב, האם, האב, היקלד.

בהצלחה!

1. סבא היה זקן מאוד, מאוד: רגליו חדלו ללכת, עיניו פהו מראות (עיניו נחלשו) ואזניו כבדו משמע (נחלשה שמיעתו, התחרש). גם שניו לא היו עוד בפיו, וכשהיה אוכל, היה האכל נוטף (נוזל, מטפטף) על זקנו. בנו וכלתו לא הושיבו אותו עוד אתם יחד ליד השלחן, והגישו לו את ארוחתו לחוד, על יד התנור.
2. פעם אחת נתנו לו מרק בספל (כוס). רצה סבא לקרב את הספל, אך זה נשמט (נפל) ונשבר. התחילה כלתו נוזפת בו, (מדברת בכעס, מעבירה בקרת) כי הוא מקלקל הכל בבית ושובר את הספלים (הכוסות).
3. היא אמרה: "מעתה אתן לך את האכל בתוך "אבוס" עץ (כלי שנותנים בו אכל לבהמה). נאנח סבא (נשם נשימה עמקה המלווה בקול), ולא אמר כלום.
4. לאחר מספר ימים, ישבו האב והאם בבית וראו את בנם הקטן משחק על הרצפה בלוחיות עץ ובונה דבר מה. שאל האב: "מה אתה עושה בני?" ענה הילד: "עושה אבוס (קערת עץ) אבא. כשאתה ואמא תהיו זקנים מאוד, אאכיל אתכם באבוס זה!"
5. הביטו האיש ואשתו זה אל זה ודמעות בעיניהם. הם התבישו על פי העליבו את הסב, ומאז הושיבו אותו עמהם לשלחן וטפלו בו.

הסיפור נכתב על ידי לב ניקוליביץ' טולסטוי (1828 – 1910) סופר והוגה רוסי, שנודע בזכות ספרי מופת שכתב כמו: "מלחמה ושלוש" מ-1869 ו"אנה קארנינה" מ-1877.

פעילות 1

קרא את הקטע וענה.

1. סבא היה זקן מאוד, מאוד: רגליו חדלו ללכת, עיניו פהו מראות (עיניו נחלשו) ואזניו כבדו משמע (נחלשה שמיעתו, התחרש). גם שניו לא היו עוד בפיו, וכשהיה אוכל, היה האכל נוטף (נוזל, מטפטף) על זקנו. בנו וכלתו לא הושיבו אותו עוד אתם יחד ליד השלחן, והגישו לו את ארוחתו לחוד, על יד התנור.

א. איך אנו יודעים שסבא היה זקן מאוד?

כתוב והעתק לטבלה את התיאור לגבי כל איבר (חלק) מגוף הסבא

איבר בגוף	תיאור
רגליו	
עיניו	
אוזניו	
שניו	

ב. ענה על השאלות – העתק את התשובות מהקטע.

מה קרה שסבא אכל?

מדוע בנו וכלתו של הסבא הגישו לו את ארוחתו לחוד?

קרא את הקטעים וענה על השאלות.

2. פעם אחת נתנו לו מרק בספל (פוס). רצה סבא לקרב את הספל, אך זה נשמט (נפל) ונשבר. התחילה פלגתו נוזפת בו, (מדברת בכעס, מעבירה בקרת) כי הוא מקלקל הכל בבית ושובר את הספלים (הפוסות).
3. היא אמרה: "מעלה אתן לך את האכל בתוך "אבוס" עץ (כלי שנותנים בו אכל לבהמה). נאנח סבא (נשם נשימה עמוקה המלווה בקול), ולא אמר כלום.

ג. מה קרה לספל (לכוס) המרק?

ד. מילה ופירושה

העבר קו בין המילה לפירוש שלה.

מילה	פירוש המילה
נשמט	כלי שנותנים בו אוכל לבהמה
נוזפת	נשם נשימה עמוקה המלווה בקול
נאנח	נפל
אבוס	כועסת, מעבירה ביקורת

כתוב משפט עם אחת המילים החדשות שלמדת.

פעילות 2

בתמונות לפניך מוצג אבוס, וקערה עץ.

למה החליטה האם, שהסב יאכל מאבוס (קערת עץ)?

פעילות 3 - לשון

סיבה ותוצאה

סיבה מתרחשת תמיד לפני התוצאה, אפשר לקשר בין הסיבה והתוצאה באמצעות מילות סיבה ומילות תוצאה .

לדוגמה : בגלל המחלה הקשה = סיבה האב חזר הביתה = תוצאה

מילות הסיבה השכיחות الدارجة : בגלל , מפני ש , משום ש , כיוון ש , כי

א. סיבה ותוצאה - העבר קו בין הסיבה לתוצאה.

ב. הוסף עוד משפט מהסיפור של סיבה ותוצאה

סיבה	תוצאה
סבא קרב את כוס המרק	לכן, הראייה שלו לא הייתה טובה.
לאחר שכוס המרק נשברה	הפילה כעסה.
סבא היה זקן מאוד	הכוס נפלה ונשברה.

קרא את הקטעים הבאים וענה.

4. לאחר מספר ימים, ישבו האב והאם בבית וראו את בנם הקטן משחק על הרצפה בלוחיות עץ ובונה דבר מה. שאל האב: "מה אתה עושה בני?" ענה הילד: "עושה אבוס (קערת עץ) אבא. כשאתה ואמא תהיו זקנים מאוד, אאכיל אתכם באבוס זה!"
5. הביטו האיש ואשתו זה אל זה ודמעות בעיניהם. הם התבישו על פי העליבו את הסב, ומאז הושיבו אותו עמהם לשלחן וטפלו בו.

פעילות 4

ענה על השאלות בעל פה, ענה בכתב לפחות על שלוש שאלות.

מה בנה הבן הקטן?

מה שאל האב את הבן?

מה הייתה תשובת הבן?

מה היה ההסבר של הבן למה שבנה?

מדוע עמדו דמעות בעיני האב והאם?

מדוע האב והאם התבישו?

איך הם שינו את התנהגותם כלפי הסבא?

פעילות 5

קרא את השאלות וסמן את התשובה הנכונה.

1. מדוע הסב לא ראה טוב?

- א. מפני שרגליו חדלו מלכת
- ב. מפני שהוא היה זקן מאד
- ג. מפני שהוא לא שמע טוב

2. מדוע האוכל נָטף על זקנו?

- א. מפני שהיה זקן
- ב. מפני שהיה חסר שיניים
- ג. מפני שידיו רעדו

3. מדוע פָּעָסָה הַפֶּלֶה על הסב?

- א. מפני שלא היה נחמד
- ב. מפני ששפך את המרק ושבר את הספל
- ג. מפני שהאוכל נטף על זקנו

4. מה בנה הילד?

- א. צעצוע לסבו
- ב. כלי אוכל מעץ לסבו
- ג. כלי אוכל מעץ להוריו

פעילות 6

יחיד רבים – כתוב את המילים שבטבלה בצורת רבים

צורת יחיד	צורת רבים
נשבר	
אוזן	
רגל	
עין	
שן	
התבייש	
הביט	
נתן	

פעילות 7

השלם את המשפטים הבאים לפי הסדר של הסיפור. 1-6

מספר	משפט מהסיפור
	האב והאם התביישו על כי העליבו את הסב, ומאז היו מושיבים אותו עמהם לשולחן ומטפלים בו.
	סבא היה זקן מאוד, מאוד : רגליו חדלו ללכת, עיניו כהו מראות (עיניו נחלשו) ואוזניו כבדו (נחלשה שמיעתו, התחרש) משמוע.
	כשאתה ואימא תהיו זקנים מאוד אאכיל אתכם באבוס זה!
	הגישו לסבא את ארוחתו לחוד, על יד התנור.
	אמרה הכלה : "מעתה אתן לך את האוכל בתוך אבוס (כלי שנותנים בו אוכל לבהמה)".
	ישבו האב והאם בבית וראו את בנם הקטן משחק על הרצפה בלוחיות עץ ובונה דבר מה.

פעילות 8

סמיכות

צרוף סמיכות נוצר מצרוף שני שמות עצם (על פי רב היוצרים יחידת משמעות אחת).

סמיכות בנויה משתי מלים המלה הראשונה נשענת על המלה השנייה ולכן נקראת- נסמך (נמצא ליד). המלה השנייה נקראת סומך. קל לזכור זאת לפי ראשי התיבות נ"ס = נסמך, סומך.

סמיכות

המילה בסיפור	נסמך	סומך
רגליו	הרגלים	שלו
עיניו		
אוזניו		
שיניו		
ארוחתו		

פעילות 9

שיח בעל פה, ענה בכתב על שאלה אחת.

מה דעתך על התנהגות האב והאם?

איך לדעתך היית מרגיש לו היית הסב?

מה דעתך על התנהגות הילד?

מדוע האב והאם התביישו?

מה לדעתך, הסיפור בא ללמד אותנו?

מבדק הצלחה רמה **

1. השלם את המשפטים הבאים לפי סדר הסיפור. 1-6

(1 הוא המשפט הראשון)

מספר	משפט מהסיפור
	הָאָב וְהָאִם הִתְבַּיְּשׁוּ עַל כִּי הֶעֱלִיבוּ אֶת הַסֵּב, וּמֵאָז הָיוּ מוֹשִׁיבִים אוֹתוֹ עִמָּהֶם לְשִׁלְחוֹ וּמִטְפָּלִים בּוֹ .
	ישבו האם והאב בבית וראו את בנם הקטן משחק על הרצפה בלוחיות עץ ובונה דבר מה.
	סָבָא הָיָה זָקֵן מְאֹד, מְאֹד : רַגְלָיו חֲדָלוּ לָלֶכֶת, עֵינָיו כָּהוּ מֵרְאוֹת (עֵינָיו נִחְלְשׁוּ) וְאוֹזְנָיו כָּבְדוּ (נִחְלְשָׁה שְׁמִיעָתוֹ, הִתְחַרְשׁ) מִשְׁמוֹעַ.
	כְּשֶׁאַתָּה וְאַמָּא תִּהְיוּ זָקְנִים מְאֹד אֲאָכִיל אֶתְכֶם בְּאִבּוֹס זֶה!
	הִגִּישׁוּ לְסָבָא אֶת אֲרוֹחָתוֹ לְחוּד, עַל יַד הַתַּנּוּר.
	אָמְרָה הַכֶּלָּה : "מַעֲתָה אֶתֵּן לָךְ אֶת הָאֶכֶל בְּתוֹךְ אִבּוֹס (כָּלִי שְׁנוֹתָנִים בּוֹ אֶכֶל לְבִהְמָה)." .

2. לפניך קטע מהסיפור המתאר את מצבו של הסב הזקן

סבא היה זקן מאוד, מאוד : רגליו חדלו ללכת, עיניו כהו מראות (עיניו נחלשו) ואוזניו כבדו (נחלשה שמיעתו, התחרש) משמוע. גם שיניו לא היו עוד בפיו, וכשהיה אוכל, היה האוכל נוטף (נוזל, מטפטף) על זקנו.

תאר את הסב הזקן העתק מהקטע מה

איברי הגוף	מצבו של כל איבר בגוף הסב
רגליו של הסב	
עיניו של הסב	
אוזניו של הסב	
שיניו של הסב	

3. מילה ופירושה - העבר קו בין המילה לפירוש שלה.

מילה	פירוש המילה
נשמט	כלי שנותנים בו אוכל לבהמה
נוזפת	נשם נשימה עמוקה המלווה בקול
נאנח	נפל
אבוס	כועסת, מעבירה ביקורת

4. כתוב משפט עם אחת המילים החדשות שלמדת.

5. בחר אחת מהשאלות וענה עליה.

א. למי מהדמויות בסיפור התחברת? הסבר מדוע?

הסב , האם, האב, הילד.

ב. על מי מהדמויות ריחמת? הסבר מדוע?

הסב, האם, האב, הילד.

ג. על מי מהדמויות כעסת? הסבר מדוע?

הסב, האם, האב, הילד.

בחרתי לענות על שאלה א, ב, ג, - הקף את אות השאלה שבחרת.

6. יחיד רבים – כתוב את המילים שבטבלה בצורת יחיד או בצורת רבים.

צורת יחיד	צורת רבים
נשבר	
	אוזניים
רגל	
עין	
	שיניים
נתן	

כתוב משפט עם אחת המילים שבטבלה.

בהצלחה!

סיפור עם רוסי - הסב ונכדו מאת ל. טולסטוי – רמה * * *

1. סבא היה זקן מאוד, מאוד : רגליו חדלו ללכת, עיניו כהו מראות (עיניו נחלשו) ואוזניו כבדו (נחלשה שמיעתו, התחרש) משמוע. גם שיניו לא היו עוד בפיו, וכשהיה אוכל, היה האוכל נוטף (נוזל, מטפטף) על זקנו. לא השיבוהו עוד בנו וכלתו עמם ליד השולחן והגישו לו את ארוחתו לחוד, על יד התנור.
 2. פעם אחת נתנו לו מרק בספל (כוס). רצה סבא לקרב את הספל, אך זה נשמט (נפל) ונשבר. התחילה כלתו נוזפת בו, (מדברת בכעס, מעבירה ביקורת) כי הוא מקלקל הכול בבית ושובר את הספלים (הכוסות) אמרה: "מעתה אתן לך את האוכל בתוך (קערת עץ) אבוס (כלי שנותנים בו אוכל לבהמה)". נאנח סבא (נשם נשימה עמוקה המלווה בקול) ולא אמר כלום.
 3. לאחר מספר ימים, ישבו האב והאם בבית וראו את בנם הקטן משחק על הרצפה בלוחיות עץ ובונה דבר מה. שאל האב: "מה אתה עושה בני?"
- ענה הילד: "עושה (קערת עץ) אבוס, אבא. כשאתה ואימא תהיו זקנים מאוד אאכיל אתכם באבוס זה!" הביטו האיש ואשתו זה אל זה ודמעות בעיניהם.
- הם התביישו על כי העליבו את הסב, ומאז הושיבו אותו עמהם לשולחן וטיפלו בו.

הסיפור נכתב על ידי לב ניקולייביץ' טולסטוי (1828 – 1910) סופר והוגה רוסי, שנודע בזכות ספרי מופת שכתב כמו: "מלחמה ושלוש" מ-1869 ו"אנה קארנינה" מ-1877.

פעילות 1

קרא את הקטע וענה

1. סבא היה זקן מאוד, מאוד : רגליו חדלו ללכת, עיניו כהו מראות (עיניו נחלשו) ואוזניו כבדו (נחלשה שמיעתו, התחרש) משמוע. גם שיניו לא היו עוד בפיו, וכשהיה אוכל, היה האוכל נוטף (נוזל, מטפטף) על זקנו. לא השיבוהו עוד בנו וכלתו עמם ליד השולחן והגישו לו את ארוחתו לחוד, על יד התנור.

א. איך אנו יודעים שסבא היה זקן מאוד?

כתוב והעתק לטבלה את התיאור לגבי כל איבר (חלק) מגוף הסבא

איבר בגוף	תיאור
רגליו	
עיניו	
אוזניו	
שיניו	

ב. ענה על השאלות – העתק את התשובות מהקטע

מה קרה שסבא אכל?

מדוע בנו וכלתו של הסבא הגישו לו את ארוחותיו לחוד?

2. פעם אחת נתנו לו מרק בספל (בכוס). רצה סבא לקרב את הספל, אך זה נשמט (נפל) ונשבר. התחילה כלתו נוזפת בו, (מדברת בכעס, מעבירה ביקורת) כי הוא מקלקל הכול בבית ושובר את הספלים (הכוסות) אמרה: "מעתה אגיש (אתן) לך את האוכל בתוך (קערת עץ) **אבוס** (כלי שנותנים בו אוכל לבהמה)". נאנח סבא (נשם נשימה עמוקה המלווה בקול) ולא אמר כלום.

ג. מה קרה לספל (לכוס) המרק?

ד. מילה ופירוש

העבר קו בין המילה לפירוש שלה.

מילה	פירוש המילה
נשמט	כלי שנותנים בו אוכל לבהמה
נוזפת	נשם נשימה עמוקה המלווה בקול
נאנח	נפל
אבוס	כועסת, מעבירה ביקורת

כתוב משפט עם אחת מהמילים החדשות שלמדת

פעילות 2

בתמונות לפניך מוצג אבוס, וקערה עץ

כתוב, למה החליטה האם שהסב יאכל מאבוס (קערת עץ)?

פעילות 3

סיבה ותוצאה

סיבה מתרחשת תמיד לפני התוצאה, אפשר לקשר בין הסיבה והתוצאה באמצעות מילות סיבה ומילות תוצאה.

לדוגמה: בגלל המחלה הקשה = סיבה האב חזר הביתה = תוצאה

מילות הסיבה השכיחות الدارجة: בגלל, מפני ש, משום ש, כיוון ש, כי

ג. סיבה ותוצאה - העבר קו בין הסיבה לתוצאה.

ד. הוסף עוד משפט מהסיפור של סיבה ותוצאה

סיבה	תוצאה
סבא קרב את כוס המרק	לכן, הראייה שלו לא הייתה טובה.
לאחר שכוס המרק נשברה	הכלה כעסה.
סבא היה זקן מאוד	הכוס נפלה ונשברה.

מאחר ש	לכן	מפני ש	לפיכך
בעקבות	משום כך	כתוצאה מ	עקב
מכיוון ש	בשל	משום ש	בגלל ש

מילות סיבה

מילות תוצאה

3. לאחר מספר ימים, ישבו האב והאם בבית וראו את בנם הקטן משחק על הרצפה בלוחיות עץ ובונה דבר מה. שאל האב: "מה אתה עושה בני?"

ענה הילד: "עושה (קערת עץ) אבוס, אבא. כשאתה ואימא תהיו זקנים מאוד, אאכיל אתכם באבוס זה!" הביטו האיש ואשתו זה אל זה ודמעות בעיניהם. הם התביישו על כי העליבו את הזקן, ומאז הושיבו אותו עמהם לשולחן וטיפלו בו.

פעילות 4

ענה על השאלות בכתב

מה בנה הבן הקטן?

מה שאל האב את הבן?

מה הייתה תשובת הבן?

מה היה ההסבר של הבן למה שבנה?

מדוע עמדו דמעות בעיני האב והאם?

מדוע האב והאם התביישו?

איך הם שינו את התנהגותם כלפי הסבא?

פעילות 5

קרא את השאלות וסמן את התשובה הנכונה.

א. מדוע הסב לא ראה טוב?

1. מפני שרגליו חדלו מלכת
2. מפני שהוא היה זקן מאד
3. מפני שהוא לא שמע טוב

ב. מדוע האוכל נטף על זקנו?

1. מפני שהיה זקן
2. מפני שהיה חסר שיניים
3. מפני שידיו רעדו

ג. מדוע כעסה הכלה על הסב?

1. מפני שלא היה נחמד
2. מפני ששפך את המרק ושבר את הספל
3. מפני שהאוכל נטף על זקנו

ד. מה בנה הילד?

1. צעצוע לסבו
2. כלי אוכל מעץ לסבו
3. כלי אוכל מעץ להוריו

פעילות 6

יחיד רבים – כתוב את המילים שבטבלה בצורת רבים או בצורת יחיד

צורת יחיד	צורת רבים
נשבר	
	אוזניים
רגל	
	עיניים
שן	
	התביישו
הביט	
	נתנו

פעילות 7

השלם את המשפטים הבאים לפי הסדר של הסיפור. 1-6

מספר	משפט מהסיפור
	האב והאם התביישו על כי העליבו את הסב, ומאז היו מושיבים אותו עמהם לשולחן ומטפלים בו.
	סבא היה זקן מאוד, מאוד : רגליו חדלו ללכת, עיניו כהו מראות (עיניו נחלשו) ואוזניו כבדו (נחלשה שמיעתו, התחרש) משמוע.
	כשאתה ואימא תהיו זקנים מאוד אאכיל אתכם באבוס זה!
	הגישו לסבא את ארוחתו לחוד, על יד התנור.
	אמרה הכלה : "מעתה אתן לך את האוכל בתוך אבוס (כלי שנותנים בו אוכל לבהמה)".
	ישבו האב והאם בבית וראו את בנם הקטן משחק על הרצפה בלוחיות עץ ובונה דבר מה.

פעילות 8

סמיכות

צירוף סמיכות נוצר מצירוף שני שמות עצם (על פי רוב) היוצרים יחידת משמעות אחת.

סמיכות בנויה משתי מילים המילה הראשונה נשענת על המילה השנייה ולכן נקראת- נסמך (נמצא ליד) המילה השנייה נקראת סומך. קל לזכור זאת לפי ראשי התיבות נ"ס = נסמך, סומך.

סמיכות

המילה בסיפור	נסמך	סומך
רגליו	הרגלים	שלו
עיניו		
אוזניו		
שיניו		
ארוחתו		

כתוב מילה נוספת בסמיכות ופרק אותה לנסמך וסומך.

פעילות 9

ענה על השאלות בעל פה ולאחר מכן ענה על השאלות בכתב.

מה דעתך על התנהגות האב והאם?

מה דעתך על התנהגות הילד?

איך לדעתך היית מרגיש לו היית הסב?

מדוע האב והאם התביישו?

מה הסיפור בא ללמד אותנו?

תן שם אחר לסיפור

באילו קשיים נתקלים הזקנים בחברתנו.

פעילות 10

הפתגם המתאים לסיפור הוא: "והדרת פני זקן"

למורה - אחת המצוות החשובות בתורה היא וְהִדַּרְתָּ פְּנֵי זָקֵן ועיקרה לנהוג כבוד בזקן.

זקן במקרא אינו מסמל חולשה דוגמת העני והגר, היתום והאלמנה שיש לדאוג לרווחתם. זקן מסמל חוכמה, אדם שאפשר להיוועץ בו בזכות ניסיון החיים העשיר שלו, הוא אדם שמעורר כבוד והערכה.

לתורה מסר לפסוק: "והדרת פני זקן". התורה לא מבקשת שנקום מפני המבוגרים כי יש לרחם עליהם, מפני שקשה להם. כוונת התורה היא הפוכה - עלינו לכבד את הזקן כי הוא העליון. אין זה משנה אם חלש הוא או אם עדיין כוחו במתניו - עלינו להכיר במעלתו ובערכו. כי לאותו זקן יש דבר שאין לאף צעיר מוצלח ככל שיהיה. לזקן יש חכמה, חכמה שרכש בעמל חייו. 70 או 80 שנה מלמדים דבר מה את האדם, גם אם אין הוא מצוי בעסקי המחשב ולא מעודכן בחידושי הטכנולוגיה האחרונים. החוויות שעבר, המראות שראה, כל אלו פיתחו בו מבט עמוק על החיים, ואת זה הצעיר לעולם לא יוכל להשיג - לפחות עד שיהיה זקן.

הפסוק: מִפְּנֵי שִׁיבָה תִּקּוּם וְהִדַּרְתָּ פְּנֵי זָקֵן וְיָרֵאתָ מֵאֱלֹהֶיךָ... (ויקרא יט, 32) מצווה על על מתן יחס של כבוד לזקן ולחכם, וקובע ציווי זה כאחד מתרי"ג (613) מצוות. בעוד הפסוק "אַל תִּשְׁלִיכֵנִי לָעֵת זָקְנָה; כְּכֹלֹת פְּחִי אֶל תַּעֲזָבֵנִי" (תהילים עא, ט) עומד על חולשתו של הזקן ועל חששו מפני הזקנה.

הסבר איך הפתגם מתאים לסיפור?

הרחבה – סיפור דומה שמקורו במרוקו

סיפור עם מפי יהודי טנג'יר (מרוקו)

קערה של עץ

בבית אחד גרו אב, אם, בן קטן וסב זקן. הילד הקטן אהב מאוד את סבו. הוא אהב לשבת על ברכיו ולהקשיב לסיפוריו. הסב סיפר לנכדו איך הוא גידל לבד את בנו, אביו של הילד הקטן. איך הוא טיפל בבנו, האכיל אותו והלביש אותו כשהבן היה תינוק. איך הוא הוביל אותו בפעם הראשונה לבית-הספר, ואיך הוא ישב לבדו ימים ולילות, כאשר הבן היה חולה... הילד והסב היו יושבים ומדברים שעות רבות רק על דבר אחד הסב לא דיבר אף פעם. הוא לא סיפר לנכד שכלתו, אמו של הילד, לא אוהבת אותו. הוא לא סיפר לנכד שהיחס של הפלה אליו מעליב אותו ופוגע בו, ושהוא מרגיש שהוא מיותר ולא רצוי בבית. בשעת הארוחה הייתה הפלה מניחה לפני חותנה את צלחתו בלי להסתכל בפניו. לפעמים, כאשר ידיו החלשות היו רועדות, והאוכל היה מטפטף לצדדים, הייתה האישה מסתכלת בחותנה בכעס, כאילו היא אומרת לו: "תראי איך לכלכת הכול מסביב, תראי כמה קשה לי לגור אתך. דבר זה ציער מאוד את הסב, אך הוא לא דיבר על כך עם איש יום אחד הנכד שם לב שסבו אוכל מתוך קערה, השונה מהקערות שלו ושל הוריו. שאל הנכד את הסב: "סבא, מדוע אינך אוכל מתוך קערה דומה לקערה שלנו?". ענה הסב בקול שקט: "הוריד רוצים שאוכל מקערה של עץ". הילד הקשיב ולא אמר דבר. למחרת בבוקר לקח הילד גזר עץ וספין, והתיישב בפינת החדר. כל היום היה הילד עסוק ולא קם ממקומו. בערב חזרו ההורים ושאלו את הסב: "איפה הילד?" הסב ענה: "הוא שם בפינה עסוק מאז הבוקר, אינני יודע מה הוא עושה". ניגש האב אל הילד ושאל: "מה אתה עושה?"

והילד ענה: "אני מכין שתי קערות מעץ."
התפלא אבא על מעשה בנו ושאל: "ולשם מה לך קערות עץ?"
"אבא" - אמר הבן - "אני מכין אותן לכם. כשתהיו זקנים כמו
סבא, תוכלו לאכול מתוכן מבלי ללכלך את המפה."
הביטו האב והאם זה בזו ודמעות עמדו בעיניהם. אחר כך הם ניגשו לסבא
והתנצלו בפניו על מעשיהם.
מאותו היום חזר סבא לאכול יחד אתם ליד השולחן המשותף.

קערה של עץ

פעילות 1

ענה על השאלות

מה סיפר הסב לנכדו?

כיצד הייתם מצפים שהבן והכלה ינהגו בסב?

איך נהגו בסב הבן והכלה?

באיזה אופן העביר הילד מסר להוריו שעליהם לשפר את התנהגותם כלפי
הסב?

פעילות 2

לפניך פתגם המתאים לשני הסיפורים

א. "והדרת פני זקן"

הסבר כיצד פתגם זה מתאים לסיפור "קערת העץ".

ענה על שתיים מהשאלות הבאות.

1. מה לדעתך, מוסר ההשכל שניתן ללמוד מסיפור זה?

2. במה דומים שני הסיפורים, במה הם שונים זה מזה?

3. חבר שם אחר לסיפור, והסבר מדוע השם שבחרת מתאים לסיפור.

4. חשוב, כיצד הסיפור יכול לעזור לך בחיי היום יום?

מבדק הצלחה רמה ***

1. השלם את המשפטים הבאים לפי סדר הסיפור. 1-6

(1 הוא המשפט הראשון)

מספר	משפט מהסיפור
	האב והאם התביישו על כי העליבו את הסב, ומאז היו מושיבים אותו עמהם לשולחן ומטפלים בו.
	סבא היה זקן מאוד, מאוד : רגליו חדלו ללכת, עיניו כהו מראות (עיניו נחלשו) ואוזניו כבדו (נחלשה שמיעתו, התחרש) משמוע.
	כשאתה ואימא תהיו זקנים מאוד אאכיל אתכם באבוס זה!
	הגישו לסבא את ארוחתו לחוד, על יד התנור.
	אמרה הכלה : "מעתה אתן לך את האוכל בתוך אבוס (כלי שנותנים בו אוכל לבהמה)".
	ישבו האב והאם בבית וראו את בנם הקטן משחק על הרצפה בלוחיות עץ ובונה דבר מה.

2. לפניך קטע מהסיפור המתאר את מצבו של הסב הזקן

סבא היה זקן מאוד, מאוד : רגליו חדלו ללכת, עיניו כהו מראות (עיניו נחלשו) ואוזניו כבדו (נחלשה שמיעתו, התחרש) משמוע. גם שיניו לא היו עוד בפיו, וכשהיה אוכל, היה האוכל נוטף (נוזל, מטפטף) על זקנו.

תאר את הסב הזקן העתק מהקטע מה

איברי הגוף	מצבו של כל איבר בגוף הסב
רגליו של הסב	
עיניו של הסב	
אוזניו של הסב	
שיניו של הסב	

3. מילה ופירושה - העבר קו בין המילה לפירוש שלה.

מילה	פירוש המילה
נשמט	כלי שנותנים בו אוכל לבהמה
נוזפת	נשם נשימה עמוקה המלווה בקול
נאנח	נפל
אבוס	כועסת, מעבירה ביקורת

4. כתוב משפט עם אחת המילים החדשות שלמדת.

5. בחר אחת השאלות וענה עליה.

א. למי מהדמויות בסיפור התחברת? הסבר מדוע?

הסב, האם, האב, הילד.

ב. על מי מהדמויות ריחמת? הסבר מדוע?

הסב, האם, האב, הילד.

ג. על מי מהדמויות כעסת? הסבר מדוע?

הסב, האם, האב, הילד.

בחרתי לענות על שאלה א, ב, ג, - הקף את אות השאלה שבחרת.

6. יחיד רבים – כתוב את המילים שבטבלה בצורת יחיד או צורת רבים.

צורת יחיד	צורת רבים
נשבר	
	אוזניים
רגל	
עין	
	שיניים
	נתנו

כתוב משפט עם אחת המילים שבטבלה.

כתוב בקצרה מה למדת מהסיפור.

בהצלחה!